

Rakstnieka Egona Līva 2. literārās prēmijas radošo darbu konkurss

KRASTA ĻAUDIS

Organizē:

Liepājas Kultūras pārvalde

Latvijas Rakstnieku savienība

Latviešu valodas un literatūras skolotāju asociācija

Žūrijas komisija:

Ēriks Hānbergs (Latvijas Rakstnieku savienība)

Edvīns Tauriņš (Latvijas Rakstnieku savienība)

Normunds Dzintars (Latviešu valodas un literatūras skolotāju asociācija)

Anda Kuduma (Liepājas Universitāte)

Baiba Lāma (Liepājas Jāņa Čakstes 10. vidusskola)

Valda More (Draudzīgā aicinājuma Liepājas pilsētas 5. vidusskola)

Marina Šķilvalte (Draudzīgā aicinājuma Liepājas pilsētas 5. vidusskola)

Redaktore: Gīta Elksnīte (Liepājas Universitāte)

2012. gada 15. septembrī

Liepājā

Saturs

Agija Mikucka.....	3
Anastasija Kuzmina.....	4
Anastasija Smirnova.....	6
Bruno Lauris.....	7
Dinija Jemeljanova.....	10
Krista Līmane.....	14
Kristīne Gundarina.....	17
Laura Pinne.....	20
Linda Grīnberga.....	21
Megija Līva Pīra.....	22
Andra Nora Davidone.....	25
Reinis Vējiņš.....	30

Agija Mikucka

Pamesta pavisam

Ir diezgan vēss sestdienas rīts, bet pludmale ir piepildīta ar bērnu un pieaugušo līksmām čalām. Kur tik paskaties – visi apkārt smaida un priecājas, bet man gan īsti nav tāda noskaņojuma. Kādreiz, kad man bija skumji, vienmēr man palīdzēja citu smaidīgās, bezrūpīgās sejiņas vai vakara jaukās pastaigas gar jūru... Nu tā vairs nav... Reizēm šķiet, ka cilvēki priecājas par pilnīgi dīvainām lietām, un tas ir bezjēdzīgi. Tā jau ir tieši pus gadu – sešus mēnešus. Baidos, ka tā tas turpināsies mūžīgi... Visi man pārmet, ka vairs nemāku saskatīt nevienā lietā kaut drusciņ no kā laba un jauka. Es nespēju. Jau kuro reizi jums visiem – radiem, draugiem, mīļajiem – visiem, kas cenšas man palīdzēt, saku šo rūgto un grūto frāzi: „Piedodiet!”

Pirms pusgada pludmale visā savā krāšņumā bija manas otrās mājas. Ikkatru brīvu un mīļu brīdi mēs, es ar Nilu, pavadījām kopā pie visskaistākās vietas uz pasaules, nē, visuma, pie jūras! Mēs šeit mēdzām nākt gan agrā rītā, gan vēlā naktī, gan saulainā, gan vētrainā laikā. Nekas, pilnīgi nekas mūs neatturēja no šī pārdabiskā skaistuma, katru dienu mēs šeit atradām un saskatījām, ko jaunu un neredzētu! Visvairāk mums patika, ka jūra mums deviņu gadu laikā parādīja vienmēr mainīgu skaistumu! Nekad mēs neredzējām vienu un to pašu apbrīnojamo ainavu, katru reizi tā bija skaistāka un neparastāka kā iepriekš. Mēs varējām pludmalē nosēdēt stundām ilgi, nebilzdami ne vārda, un mums šeit tik un tā patika un nekad nelikās garlaicīgi. Nils un pludmale mani nekad neuzdrošinājās pamest, vismaz man tā likās.

Pirms pusgada pēc kārtējā psihologa apmeklējuma un daudzu zāļu paciņu iztukšošanas Nils pazuda... Es raudāju, visiem prasīju, vai nav redzējuši viņu, lūdzos, lai vecāki man palīdz viņu atrast... Vecāki bija apjukuši, bet tikai pirmajā brīdī. Viņi raudāja, bet ne rūgtas asaras par Nilu, bet gan prieka asaras... To es sapratu tikai pēc tā, kad viņi mani atrada pie manas labākās draudzenes – jūras. Viņi mēģināja mani mierināt un visu laiku atkārtoja: „Lindiņ, priecājies tāpat kā mēs par to, ka Nils ir prom, jo nu tev vairs nevajadzēs tik bieži apmeklēt ārstus un dzert zāles! Tu beidzot esi vesela, jo Nils, kurš it kā bija ar tevi kopā katru dienu, nebija īsts! Tās bija tavas iedomas! Tavs iedomu auglis! Mīlulīt, saproti tak to! Mēs mīlam tevi un priecājamies, ka tev kļūst labāk!”

Pirmās dienas es raudāju kā traka, bet nu manas bēdas ir pārvērtušās dusmās. Diemžēl mani vairs neiepriecina nekas, protams, atskaitot manu pludmali, bet bez viņa pludmale vairs nav tā, viņš bija daļa no piekrastes skaistuma. Viņš bija mans labākais draugs, daļa no manis. Ārsti saka, ka viņš ir prom uz neatgriešanos.

Tā nu es te sēžu – viena, skumja, galīgi nekāda... Bet visi visapkārt priecājas. Galvenokārt par savām bezjēdzīgajām lietām, bet mani tuvinieki par to, ka Nils ir prom un ka es tagad esot vesela. Gribu teikt tik to, ka jūru nepametīšu nekad, jo tā ir palikusi vienīgā, kas mani saprot un kas ir ar mani! Un viņa vienīgā tic, ka Nils bija īsts un es neesmu un nebiju slima. Nils mani pameta vienu, bet jūra turpina mani kaut nedaudz iepriecināt ar savu skaistumu.

Galvenais, ka turpina! Un varbūt reiz te es sastapšu puisi līdzīgu Nilam, kas arī mīl šo piekrasti un ieklausās manī.

Anastasija Kuzmina

Jūras krastā, saulrieta apskāvienos

Es atvados...

Mīļo Emīlij!

Nākamreiz, kad saulriets nozags tev elpu vai kad jūras šalkoņa atņems tev vārdus, paliec tur, kur tu esi. Nesaki neko un klausies, kā jūra čukst: „Vai tev tas patīk?” Es to paveicu tieši priekš tevis. Nākamreiz jau tu stāvēsi jūras krastā pavisam viena, un blakām tev būs tikai saulriets. Tu sildīsies tā apskāvienos un domāsi par to, kā kādreiz es tevi apskāvu te, šajā pašā vietā. Smiltīs tu uzzīmēsi sirdi, bet to noskalos viņi, noskalos uz visiem laikiem arī manu mīlestību, ko kādreiz tev devu. Es tev rakstu, kā māku. Agrāk nebiju nekad rakstījis, tu vienkārši piedod man un palaid, palaid vējam līdzī.

Piedod, Ralf!

Cik grūti bija, lasot šo vēstuli, no rīta, kad biju samiegojusies un pamodos no tā, ka pastnieks piekļāvēja pie tik sen neatvērtajām durvīm. Manas acis bija pilnas ar asarām, un dvēselē tik ļoti sāpēja.

Ralfs bija jūrnieks, jauns, stalts puisis. Es satiku viņu pagājušajā vasarā jūras krastā. Atceros, ka bija silts vasaras vakars, es stāvēju jūras krastā un vēroju, kā riet saule un caur

maniem kāju pirkstiem skrien vilnīši, un es jutu, kā pamazām manas kājas grimst smiltīs. Un pēkšņi ieraudzīju viņu. Mana sirds sāka pukstēt straujāk. Mīlestība, mīlestība no pirmā acu skatiena, kurai es nekad neticēju.

Katru dienu es gāju uz jūru un cerēju, ka satikšu viņu atkal. Kādēļ mēs ceram? Tādēļ ka bez cerībām dvēsele būtu tukša.

Pret Ralfu es jutu mīlestību, kādu nebiju jutusi ne pret vienu citu. Vienmēr, kad viņš brauca jūrā, es stāvēju un pavadīju ar skatienu. Kad viņš devās prom, es paliku pavisam viena, bet vienmēr viņš man teica, ka saulriets ir viņa apskāvienis, jūras krasts ir viņa mājas, un es gaidīju.

Jūs domājat, ka Ralfs mani pameta? Nē! Kārtējo reizi viņš devās jūrā. Bija auksta ziemas diena.

Todien es jutos nemierīga un nepavisam negribēju laist viņu projām.

Pagāja nedēļa. Sēžot pie televizora un skatoties ziņas, mana sirds bija kā sasalusi, kaklā parādījās kamols. Man bija bail, man bija bail klausīties. Kuģis bija nogrimis...

No sāpēm es nezināju, ko man darīt, kurp man doties.

Tad, tajā pašā ziemas vakarā, atnāca vēstule, un dzīve apstājās, pulksteņa rādītāji stāvēja uz vietas, viss visapkārt apstājās. Viņa nav...

Pagāja pus gads pēc traģēdijas. Es atcerējos, ka pēc mammas nāves, kad biju vēl maza, man vecmamma stāstīja, ka, ja kāds tuvs cilvēks tev aiziet aizsaulē un dvēseli moka mokošas sāpes, un ja tu zini, ka nekad nevarēsi pateikt šim cilvēkam to, ko gribēji, ko nespēji, ir jāuzraksta vēstule un jāsadedzina, jātic tam, ka cilvēks, kura nav tev blakām, izlasīs to.

Ziemassvētku vakarā es biju pavisam viena. Nepierasti... Istaba bija tik tukša, bet vēl joprojām es jutu Ralfa smaržu un viņa dvēseles balsi. Es paņēmu papīru, pildspalvu un sāku rakstīt.

Mīlo Ralfiņ!

„Dzīvodot mūžīgi būtu tikpat apgrūtinoši kā visu mūžu negulēt. Es joprojām, lai būtu tuvāk tev, eju uz jūras krastu, lai justu saulrieta apskāvienus, lai justos drošāk. Es nespēju iedomāties, ka tu vairs neesi man blakus un nekad nebūsi. Zini, dzīve ir mirklis, un tu to nodzīvoji tā, kā spēji – blakām man. Sirdī dur, acīs asaras, bet es turos, es turos tikai tāpēc, ka jūtu, ka tu gribi to. Es mīlu tevi...”

Ar asarām acīs es iemetu šo vēstuli kamīnā, un tā vienā mirklī pazuda.

Mēs nekad nezinām, kas sagaida mūs rīt, vai pēc stundas mēs vēl būsim dzīvi. It kā zinām, ka mirsim, bet vienmēr jābūt gatavam. Es pieņemu to, kas notika, un sapratu to, ko teicis Paulo Koelju: „Un ziņa ir šāda: tu mirsi. Rīt vai pēc desmit gadiem, bet agri vai vēl tu

mirsi. Kaut arī tu tam nepiekrīsti. Kaut arī tev būtu citi nodomi. Tāpēc labi apdomā, ko grasies darīt šodien. Un ko gribi darīt rīt un visā atlikušajā dzīvē”.

Anastasija Smirnova

Krasta ļaudis jeb „Tik asinīgu saules ripināšanos jūrā nenovēlu nevienam”¹

Daudzas tautas dzīvojušas pie Baltijas jūras, bet nozudušas [..]. Tāds ir mūsu nacionālisms.

/Kārlis Skalbe/

Reiz pašā Jūras krastā dzīvoja Zvejnieks. Viņš diendienā zvejoja Laimi. Paņēmis maizes doniņu, Zvejnieks ik rītu sasveicinājās ar austošo Sauli un ik vakaru vēlēja rietošajai Saulei medus sapņus.

Trejdeviņus mūža gadus nodzīvojis, Zvejnieks, Laimīti nenokēris, saslima. Un viss mainījās. Viņu vairs nepriecēja Jūras čalošana; viņš vairs nemierināja raudošās Priedes, lasīdams to zelta asaras, kuras krita Smiltīs un Jūrā; Zvejnieks vairs nepateicās Saules smilšainajai Zemei par to, ka tā pašupurēdamās viņu nes; Zvejnieks neļāva Lietum viņu apskaut ar smeldzīgajiem pilieniem, viņš sāka slēpties no Vēja un izvairījās no Saules. Kādu dienu Zvejnieks pēkšņi iekliedzās: „Kur mana tauta?” „Kur ir mana tauta?” atkārtoja Zvejnieks. Izdzirdējuši Zvejnieka kliedzienus, viņu mīlošie Saule, Jūra, Priedes, Lietus, Vējš, Zeme, Smiltis sāka šalkot, čalot, dziedāt:

„Vārds ir vējš.

Doma – nopūta.

Mēle ir krūms,

Kur kustas vējš.

Un nopūta

Sāk ķepuroties vējā.”²

Pēkšņi Debesis atvērās. Tajās ierunājās Nezināmā balss: „Redzu, redzu, Zvejniek, tu esi vientuļš. Saule, Jūra, Priedes, Lietus, Vējš, Zeme, Smiltis lūdza Tevi atpestīt no vientulības

¹ Egons Līvs. *Asteru medus : vēstules, piezīmes, dzejoļi*. sast. un koment. Ilgonis Bērsons. Rīga: Enigma, 2000, 95. lpp.

² Egons Līvs. *Asteru medus : vēstules, piezīmes, dzejoļi*. sast. un koment. Ilgonis Bērsons. Rīga: Enigma, 2000, 92. lpp.

nastas. Apsolu, būs šajā Jūras zemē tauta. Bet par to, ka Tu biji tik nepacietīgs, tavu tautu piemeklēs kari, slimības un visādas likstas ik reiz, kad šajā krastā dzīvojošā tauta nozvejos savu Laimi. Tik asinīgu saules ripināšanos jūrā nenovēlu nevienam.”³ Bet lai krasta ļaudis uzmanās – ja tava tauta slinkos un nezvejos savu Laimi, tā ies bojā, un tās vietā krastu nāks apdzīvot citas tautas.

Pagāja daudzi Saules mūža gadi kopš Zvejnieka kļūdiena. Saules vietā rītos ausa un vakaros norietēja Saules meitas, arī pats Zvejnieks aizgāja Aizsaulē Laimi zvejojot krasta ļaudīm. Bet viņa tauta, viņa krasta ļaudis joprojām cītīgi zvejo Laimi tajā pašā Jūrā. Jā, Nezināmā balss nemeloja – ja Laimīte nozvejota, sākas kari, likstas un mokas. Bet... Nezināmais toreiz neesot pateicis: „Jo vairāk posta krasta ļaudis piedzīvo, jo lielāks kļūst šīs tautas mīlestības spēks.” Un krasta ļaužu mīlestība vairojas, padarot Zvejnieka tautu stipru un neuzveicamu. Paši par sevi krasta ļaudis saka tā: „Mazs cinītis gāž lielu vezumu un stājas pretī jebkurām ciešanām.”

Bruno Lauris

Pēdējā jūras matroža dziesma

I

Iepazīstoties ar cilvēkiem, pieaugušajiem nevis bērniem, kāds ir jautājums, kuru svešinieki steidz mums uzdot pirmajās sarunas minūtēs?

Es verdziski izdabāju katru reizi, kad man to pajautā. Lai gan... man vajadzētu būt spējīgam atbildēt uz tik vienkāršu jautājumu jebkurā diennakts stundā. Pirmajās reizēs, kad savos astoņpadsmit gados ar pilnu sparū biju iebrāzies darba tirgū, es nezināju kā uz to reaģēt. Tagad es vienmēr līdzī nēsāju iepriekš sagatavotu īsu lugu, kuru ļaudis nosauktu par traģisku. Laika gaitā esmu iemācījies to no galvas.

Vienīgā problēma, ka, ik reizi uzstājoties „teātra uzvedumā”, man jācenšas to atkārtot tā, lai klausītāji nenojaustu, ka viss ir zināms jau iepriekš! Gan veids, kā viņi reaģēs uz katru manu vārdu, gan brīži, kad tiks ieplestas acis izbrīnā un kad samiegtas neticībā, gan tas, ko un kā es atbildēšu, kad pār sarunas biedra lūpām izskanēs pēdējais jautājuma vai izsaukuma vārds...

³ Egons Līvs. *Asteru medus : vēstules, piezīmes, dzejoļi*. sast. un koment. Ilgonis Bērsons. Rīga: Enigma,, 2000, 95. lpp.

Šo jautājumu var izteikt dažādi. Parasti neizglītots cilvēks jautā: – Par ko tu tagad šancē? – Izglītots: – Ar ko jūs ikdienā nodarbojaties?

– Es strādāju par piekrastes zvejnieku. – Atbilde, kas skan no manas mutes, vienalga, kas stāv manā priekšā.

Kad ar smaidu uz lūpām esmu atbildējis, lielākā daļa cilvēku mani kārtīgi nopēta no kāju papēžiem līdz galvas pēdējam matiņam.

Īpašu vērību pievēršot apģērbam – sarkanai panamai uz galvas un pelēkam kokvilnas džemperim uz rumpja, līdz ceļiem gariem, ziliem gumijas zābakiem, kuros svētku dienās var redzēt savu atspulgu, un biežām, piķa melnām darba biksēm.

Novērtējuši manu modīgo ietērpu, viņi pievēršas sejai, kuru nu jau pārklāj dažas dziļas bedrītes, tomēr āda ir veselīga un brūna, zodu ieskauj kopta, sirma bārda ar kuplām ūsām un asām bakenēm, bet mutē – ruma un kļavu sīrupa tabakas pildīta, paštaisīta meža rozes koka pīpe ar melna dzintara stīpu ap kātu. Nekas nav mainījies – īstens jūras vagotājs!

„Izodis” manu kopto seju, ikkatrs svešinieks ielūkojas manās acīs, caur kurām šķiet gribētu ielīst dvēselē, lai tajā rastu kaunu, kura tur nemaz nav.

Tad neticīgi mani tincina: „Par ko? Kāda ir jūsu darba ikdiena? Cik jūs pelnāt?...”

Cenšoties atbildēt, man nākas stāstīt lietas, par kādām ļaudis tikai grāmatās ir lasījuši vai redzējuši filmās, kurās visbiežāk tiek attēlota šī aroda traģiskā puse.

Parasti pietiek ar trīsdesmit sekundēm, kad mans sarunas biedrs jau ir nogarlaikojies līdz pat vēlmei paņemt asu, tieviņu žiletīti, ar kuru strauji, bet maigi vertikāli iegriezt tieši zem plaukstas locītavas piebriedušās zilās līnijas.

Taču es no šādām situācijām esmu mācījies! Lai nebūtu jāuzstājas ar bezmaksas priekšlasījumu par tēmu „Piekrastes zvejniecība – esamība, māksla un vēsturiskums: refleksija pēc Ērika Hofera par zvejniecības pieredzi”, es vienkārši saku: „Esmu ostas darbinieks, krāvējs. Es veicu darba pienākumus, kas saistīti ar jūras kravu iekraušanu un šī vārda antonīmu.”

Retos gadījumos paveicas, kad mans sarunas biedrs ir cilvēks, kuram rados ir kāds piekrastes zvejnieks. „Tu salīdzinoši labi nopelni, vai tiesa?” viņš jautā.

Uz šādu jautājumu, drīzāk jau apgalvojumu, es atbildu: „Augšupejošas ekonomikas apstākļos, kas ir vērojama ne tikai uz papīra, bet arī ikdienas dzīvē, es teiktu – jā! Var labi nopelnīt.”

Tomēr ne visi un ne vienmēr iegūst vēlamo darbu. Ja kāds arī pelna pietiekami naudas, būdams piekrastes zvejnieks, tad noteikti šajā arodā ir jau teju divdesmit gadu, faktiski dzīvo ostā, dienu un nakti sūri strādā septiņas vai astoņas maiņas nedēļā.

II

Varētu domāt, ka es bieži tiekos ar cilvēkiem, ka pats viņus uzmeklēju, būdams vecs un bez ceļa biedra, ar kuru varētu parunāt. Nē, tu maldies! Viņi paši nāk, dzirdot manas dziesmas!!!

Mūsdienās neviens vairs īsti tās nezina. Pat jūrnieki entajā paaudzē! Tās tiek piesmietas, dziedot Zvejnieku svētkos un pirātu uzvedumos. To noriets sākās, kad buriniekus nomainīja tvaikoņi.

Atzīšos, es no šīm dziesmām nespēju atteikties. Es iemīlēju tās, kad pirmo reizi pieskāros sausajai virvei uz kuģa. Neviens jūrnieks tai neuzdrošinājās tuvoties bez dziesmas. Atceros, kad pirmo reizi pieteicos pie kapteiņa Hugila uz viņa kuģa „Lēdija Albatross” par matrozi.

– Ko tu vēlies, puisī?

– Es vēlos pierakstīties uz kuģa, kapteini!

Kapteinis Hugils vērtējoši paskatījās un teica, ka viņam vispirms ir jāpārbauda mana varēšana. Es nemaz nebiju uztraucies, jo šādu pavērsienu biju jau gaidījis. Patiesībā biju pat cerējis uz ko tādu. Kurš gan negribētu parādīt savam kapteinim, ko spēj? Vai tad tas nebiju es, kurš vienmēr zināja par kuģiem un navigāciju vairāk nekā citi? Vai tad vectēvs man nebija iemācījis zveju, kopš es pats pratu sev noslaucīt puņķi no deguna?

Tomēr kapteinis mani izsita no līdzsvara, pajautājot...

– Cik labi tu dziedī?

Tajā dienā es netiku pieņemts uz klāja, bet uzzināju par „jūras matroža dziesmām” – darba dziesmām, kuras dziedāja uz kuģiem un ostās. Dziesmas nebija melodiskas vai „muzikāli baudāmas”, bet tām bija sava vērtība un laiski šarmants skanējums. Tās radīja vienotu darba ritmu, vīriem kopā ceļot enkuru vai nolaižot buras. Apdziedāti tika nostāsti par jūrnieku dzīvi: „muguras laušanu”, kapteiņa kliezieniem un komandas dvēseli, stipru dziru, teiksmainām nārām un ilgām pēc sievietes maigi piesārtušajām krūtīm un ...sausas zemes.

III

Kādā rīta stundā izbijis matrozis sēdēja uz soliņa pie ostas. Viss viņā šķita vecs, izņemot acis, tādā krāsā kā jūra – piesātināti zilas. Tās bija prieka pilnas un neuzveiktas. Matrozis, raugoties ostas kanālā, ievilcis krūtīs dzestro jūras veldzi, iesāka ik reizi citu, nevienam nezināmu dziesmu...

Ejot gar ostas malu, elpojot jūras gaisu,

Lai redzētu ūdeni sāļo kādos rīta sapņos,
Dzirdēju vecu vīru reiz dziedam:
„Ak, vediet mani prom, man laika nav daudz.”

„Ak, dzirdējis esmu par „Vijolnieka lauku”,
Kur jūrnieki dodas, ja tie nedodas ellē,
Kur debesis ir skaidras un sievietes maigas,
Un aukstie Grenlandes krasti ir tālu... tālu prom.”

„Meitenes tur ir daiļas, ticiet man gan,
Alus ir par brīvu, bet rums tur aug kokos.
Tikai pasakiet maniem biedriem, ka manis vairs nav,
Lai, vējiem līdzī zvanot, viņi dziedātu manu dziesmu.”

Dinija Jemeljanova

Krasta ļaudis

Sākas kādas sausas augusta nogales dienas mijkrēslis. Kaut gan atrodamies jūras krastā, šķiet, ka cilvēku masu atstātie smieklī, pretiedeguma krēmu aromāti un sviedriem piemirkušais, aizmirstais indīgi salātzaļais frotē dvielis rada tādu kā bezgaisa telpu. Netipiski parastai, karstai vasaras novakarei pludmale ir gandrīz tukša. Laikam tomēr pļaujas laika izpārdošanas „Maxsimās”, „Spicēs” un pat Centrāltirgū likušas šīm masām nomainīt ziemeļvēja brāzmas pret veikalu gaisa kondicionētāju rūkoņu. Bet, nē, šovakar piekrasti nav vēl atstājuši visi – uz zilā sola sasēdušies četri cilvēku tēli. Kāds bērns, garkājaina pusaudze, būdīga četrdesmitgadniece un sakumpusi večiņa. Visas sievietes! Nāras... vai?

Nezinu, kāpēc vispār šodien uz šejieni atvilkos... Muļķīgi bija domāt, ka vēlos redzēt saulrieta krēmīgi blāvo oranžumu un vecmodīgi lillīgo padebešu sātumu. Pēc sešdesmit gadiem, pavadītiem jūrmalas iedzīvotājas statusā, pat kāda pilsētnieka atstātā dvieļa salātzaļums man šķiet interesantāks...

Kārnajai skuķei atkal novibrē telefons. Tagad viņa vismaz minūti vārgi smaidīs telefona displejam un tad klabinās savus gēla nagus pret mobilā zilo, skārienjūtīgo ekrānu.

Precīzi identiskas darbības viņa atkārtu ik pēc 5–10 minūtēm. Periodu starplaikos viņa knibina noplukušo sola krāsojuma kārtu un bezmērķīgi lūkojas horizonta virzienā. Dažkārt viņa pakošļā apakšlūpu un „it kā” ar augstprātīgu skatienu pārļaiž skatienu mums pārējām uz sola sēdošajām, lai „it kā” atskatītos uz pilsētas pusi. Kad viņas skatiens sekundes simtdaļu pavērts uz manu pusi, viņas sejā atspoguļojas riebumā slēptas bailes. Ha, baidies no manām grumbām? Nekas, botokss tevi glābs topošā Pamela Andersonē!

Tikko atskrējusi sieva gan uz mani nemaz neskatās. Pēc tam, kad ar savu lauķes spēku un miesnieka laulenes svaru bija atkritusi zilajā koka solā, tādējādi liekot tam nodrebēt pie visām skaidām, viņa bija veltījusi visu savu pliekano inteliģenci, lai pēc iespējas neuzkrītošāk novērotu blondo skuķi. Pāraugušajai pusaudzei bija sīkās lokās sačirkoti mati, un pat trīs metrus atstatus no viņas varēja sajūst virmojam saldu smaržu aromātu. Tuklā sieva izbolītām acīm sāka ar pirkstiem virpināt savas strupās matu šķipsnas un pat neveikli apostīja savu padomju laika vecmāmuļas stila lakatu. Piedod mīļā, tavu žāvēta speķa aromātu nepārsitīs pat ar litriem dārgāko franču smaržu!

Tikai mazā meitenīte gan neko neslēpj, neko netēlo, neko neuzlūko. Kad ierados, viņa sēdēja uz soliņa un šūpoja savas vismaz par pieciem izmēriem lielākās sandelēs ieautās kājas. Taču drīz vien viņai šāds stāvoklis apnīka, un viņa, nometusies mīkstajās smiltīs, sāka rakt bedres, celt pilis un zīmēt sirdis tajās. Cik gan fīra, šķīsta, viegla un iekšēji skaista viņa vēl ir! Bet, nu jā, tas ne uz ilgu laiku...

Šodien man tāds dikti skarbs garastāvoklis. Nē, ko tur sevi mānīt, visu šomēnes... šogad... vismaz šo gadsimtu... Varbūt tas vienkārši tāpēc, ka vasara man visnemīļākais gadalaiks. Ienīstu piekrasti vasarā. Ne tikai plīkos, apreibušos, smirdīgos cilvēku pūļus, bet arī svilinošo sauli, norimušo vēju un grimstošās liedaga smiltis, kuras nokļūst pat līdz pilsētas centram. Tomēr vēl tikai pāris nedēļas, un līdz ar pirmo iedzelteno lapu atkal aizmirsīšos savā krāsu pasaulē. Nopirkšu audeklu, atjaunošu krāsu tūbiņu krājumus, izskalošu vecās otas un būšu „ārpus uztveršanas zonas” vismaz divus mēnešus. Mazmeita saka, ka es esot visai stilīga un moderna vecmāmiņa, un tāpēc, ka, redz, mums abām mīļākais gadalaiks ir rudens, viņa iestāsies Mākslas akadēmijā. Nebūtu svētulīgās vedeklas tobrīd blakus, es noteiktu mazmeitai: „Labāk, nē, meitiņ, nesakalsti tu arī kā es līdz šim krāsām uz manas paletes, pat sāļais jūras ūdens tās vairs nespēj atmieksēt...”

Tā-ā-ā. Madaram pusdienas naudu iedevu, govīs izslaucu, kaimiņienei 3 kg kakla karbonādes aiznesu, un vīrs no brālēna bērēm atpakaļ būs tikai rīt uz launaga laiku. Vajadzēja tikai vēl nagus apkopt pēc rīta cēliena rušināšanās pa burkānu dobēm. Tam blondajam skuķim

gan tādi smuki spīdīgi nadziņi. Bet nu Antons gan jau uz manām rokām neblenzīs...JOBTVAI MICĪT – gredzenu aizmirsu noņemt! Viņš jau zina par manu veco, bet labāk, lai tā nodilusī stīpa neatgādina, ko nevajag. Velns, neiet nost... Rauju ar visu spēku, un gredzens kā korķis ielido smiltīs. Tūlīt pat sīkā to man mēmi pasniedz un baisi paskatās ar savām milzīgajām, zilajām acīm. Vai tik tā nebūs tā jaunā bārene, kurai māte nesen zem mašīnas paskrēja? Mēs ar Regīnu spriedām, ka pārdevēja Marija ar savu pļēguru Vaboļu Ansi būs nolaidīgi audžuvecāki. Vecā arī šķībi paskatās. Redz, mūsu pilsētas dižā, bagātā māksliniece. Sapuvusi ragana, lūk, kas viņa patiesībā ir, ka es saku! Blandās te pa piekrasti ar augsti paceltu galvu. Nav brīnums, ka meitās dabūtais dēls šo tik reizi gadā apciemo, lai vasaras atvaļinājumā mātes savrupmājā pasauļotos.

Nu kur tas Antons kavējas? Saule jau norietējusi, un man, šeit sēžot, sāk palikt vēsi. Vēl kāda vēja brāzma uzpūš. Noskurinos. Garkājaine gan, pat par spīti plikajiem stilbiem un plānajai jaciņai, nemaz nedrebinās. Fui, kā man tā jūra nepatīk, kaut gan jau pusi mūža esmu te nodzīvojusi. Vīrs, vēl jauns būdams, dikti gribēja par zvejnieku kļūt, un ko nu es, grūta būdama, varēju viņam iebilst. Tā nu no Latgales džungļiem uz šejieni atspērāties, bet šis kā bija miesnieks, tā palika. Nepatīk man tas vējš – ne ziemā kārtīgi auksts, ne vasarā karsts. Kad vēl jauni ar vīriņu bijām, rītā peldēties cauri visai pilsētai skrējām. Tad viņš saullēktā gan bija labi...

Kur tas Antons kavējas?

„Mazā, mazā!

Es zinu būsi mana!

Ai, tikšu klāt tev

Ai, ai, tikšu klāt tev!”

Ervīns atsūtīja dziesmas „AiSeEuTePego” tulkojumu latviešu valodā Transleitera variantā. Atkal, pat nebūdams man blakus, licis man pasmaidīt. Pasakiet, lūdzu, kā lai no tāda foršuļa atkratās?

Bet es sēžu un gaidu to geju. Skolas Misteram, redz, jābūt obligāti ar skolas Mīs. Es savu galveno lomu ikdienas izrādē nedrīkstu zaudēt, tāpēc krupis jānorij, šī izteikuma vistiešākajā nozīmē.

Kad ieslēdzu dziesmu, abas slotas uz mani TĀ paskatījās... Resnā izpleta savas acis tik plati, ka tūlīt man pat atgādināja vakar ceļmalā redzēto brūnaļu, kas sabijās no automašīnas pēkšņajām taurēm. Savukārt, vecā noskatījās uz mani kā uz tādu suņa sūdu. „Ak, šī nolaidīgā

jaunatne! Kāda degradācija!” Vecenes ūdeņainajās acīs viņas domas bija nolasāmas vieglāk kā burti no Ābeces.

Jā, es esmu blonda, augstprātīga muļķe, kuras dzīves jēga slēpjas „Valentīno” kurpēs. Nu un? Toties visi mani vai nu grib, vai arī cenšas man līdzināties. Un tie, kas to neatzīst, tēlodami vienaldzīgos vai pārākos, patiesībā grib mani vai tiecas pēc manis kā ideāla vēl vairāk. Tā nu tas ir. To pat mans vāji attīstītais prātiņš saprot. Un speķainā brūnaļas kopija šobrīd tam ir dzīvs piemērs.

„Tavs gejs šobrīd pamet sporta zāli, sasmaržojies kā skolotāja Asnīte algas dienā.”

Šķiet, Ervīns vēl nav atsūtījis nevienu īsziņu, kura man neliktu kaut vai iekšēji atplaukt smaidā. (P.S. Sk. Asnīte ir mūsu sādžas jaunākā vecmeita, kura ap sevi sacēlusi pamatīgus baumu putekļus pēc tam, kad kāds skolēns viņu bija pamanījis Rīgas klubā visai piedauzīgā tērpā, flirtējot ar aizdomīgu zviedru tūristu).

Ja jau Raivo beidzies basketbola treniņš, tad pēc dažām minūtēm viņš būs klāt, un man nāksies turpināt savu misiju. Spējat iedomāties, kā tas ir – būt ar cilvēku, bet nespēt viņā nemeklēt atblāzmu no kāda cita, atrasties vienā vietā, bet gremdēties sapņos par vietu, kur tik tiešām vēlaties būt, liekuļot prieku, sajūsmu, nožēlu, pārsteigumu, kaut gan tikai pāris soļu attālumā spēsiet atrast ligzdu, kur tikai patiesas emocijas neizsīkst?

Kaut gan, ko es te jautāju. Ne jau man vienīgajai tā ir ikdiena.

Horizonta līnija. Jāzīmē zemu, lai paliek daudz vietas debesīm, lielai saulei un daudz baltiem mākoņiem.

Pils būs augsta, ar diviem torņiem. Nē, labāk trim. Viens mammītei, otrs tētiņam un pa vidu man.

Lielas durvis. Bet stipras. Un apkārt pilij aizsarggrāvjus, lai zagļi, bandīti un buči neielavās un kaktos nesamitinās.

Daudz logu. Aizkarus nevajag. Manā istabā vislielākais logs.

Katra torņa galotnē plīvojošs karogs.

Blakus saulei lido putns. Mamma, tētis un es caur lielajiem logiem tam uzsmaidām un mājām pretī.

Cita pēc citas debesīs parādās zvaigznes.

Soliņu pēkšņi apžilbina mašīnas lukturi. Tuklā sieva iesēžas mašīnā un aizbrauc. Uz sola paliek tikai gredzens.

Aiz priedes kāds šķībi nosvilpjas. Tīne iztaisno nošļukušos plecus un graciozi nozūd krūmājos. Uz sola paliek saskrāpēta SIM karte.

Mazā izdzird audžumātes saucienu un aizskrien. Zīmējums paliek.

Večiņa nopūšas, nopurina greznajā kleitā sapūstās smiltis un lēnām aizvelkas. Viņai vairs nav, ko atstāt.

Visas viņas, pirms atstāja pludmali, atskatījās uz jūru, it kā prasīdamas pēc vienošanās. Bet jūrai cilvēka sejas nav.

„Ja gribat, lai es to visu aizskaloju, jums jāiet viņšos. Poseidonam un Neptūnam nāru nekad nav par daudz. Varēsiet dejot ar delfīniem, ēst kalmārus, pārkrāsot zilaļģes dzeltenas un dzīvot koraļļu labirintos. Ejiet viņšos...”

Krista Līmane

Jūras savestie

Aumaļām lija lietus. Lai gan bija tikai vēla pēcpusdiena, debesis bija tumšas, draudīgas, piesātinātas ar vispelēcīgākajām krāsām. No jauna nogranda pērkons, un jauna lietussgāze, vēl spēcīgāka par iepriekšējo, gāzās no debesīm, kapādama zemi un vienā mirklī pārvērsdama visu apkārtni vienos vienīgos dubļos. Kapsētā, slaidu priežu ieskauds, stāvēja melnās drānās tērptu, nosalušu cilvēku bariņš. Neizskatījās, ka viņi būtu priecīgi par šiem laika apstākļiem. Gandrīz visi bija cilvēki krietnā vecumā, tāpēc tie tikai ar grūtībām spēja noturēt lietussargus, kurus vējš centās izraut no viņu sastrādātajām, vārgajām rokām. Pie izraktā kapa stāvēja mācītājs, kura melnā mantija bija viscaur izmirkusi. Kāda veca tantīte, krietni sīkāka augumā par šo cienjamo kungu, mēģināja turēt viņam virs galvas lietussargu, tomēr ik pa brīdim vējš ietrieca viņa niknajā, gludi skūtajā sejā kādu lietussargu, un pat tantītes lietussargs viņu nepasargāja.

„Nu ko,” mācītājs izgrūda, „tā nu mēs esam šeit. Izpildījis šis krietnās sievietes lūgumu viņu kremēt, ar jūsu visu atļauju guldišu viņas pelnus zemē. Mēs visi pēc viņas ilgosimies.” Tad vīrietis ar piktu žestu norādīja diviem vīriem, lai tie ieceļ mazo, lēto metāla lādīti zemē. Pēkšņi atskanēja kāds kluss, izmisis kliedziens kaut kur no otrā kapsētas gala. Ļaudis pacēla acis. Pa šauru, peļķēm izvagoto taciņu šurp steidzās kāds vīrs, atspiezdami uz sava spieķa. Mācītājs atkal pamāja saviem vīriem, lai tie turpina. Lādīte tika ieguldīta zemē, un mācītājs iemeta kapā pirmo smilšu sauju. „Pagaidiet!” atkal atskanēja vecā vīra kliedziens.

Viņš klibodams steidzās šurp, neņemdam vērā lietu, kas viņu bija izmērcējis līdz pēdējai vīlītei. Visi klātesošie viņu uzmanīgi vēroja.

Piesteidzies pie vaļējā kapa, viņš paguris atspiedās pret savu krukli un nodūra galvu. „Ko jūs te darāt?” mācītājs viņu uzrunāja. „Lūdzu, ļaujiet man runāt,” atskanēja klusa veca vīra balss. Viņš pacēla savas gaiši zilās, blāvās acis un paskatījās uz apkārt stāvošajiem. No viņa sirmajām matu šķipsnām pāri vecuma rievu izvagotajai sejai tecēja lietus tērcītes. Kad viņš sāka runāt, sagurusī balss trīcēja.

„Es zinu, ka gandrīz visi no jums ir bijuši labi Martas draugi, un citi aizgājuši mūžībā jau pirms viņas, tomēr... Man viņa bija kas vairāk,” vīrs uz mirkli apklusā. Apkārt valdīja saspringts klusums, likās, ka šis atnācējs visus ir ieinteresējis. Tad viņš atkal atsāka: „Iespējams, ka daudzi no jums nezina viņas dzīvesstāstu un pagātņi. Es vēlos jums par to pastāstīt, jo uz pasaules nav un nekad nebūs vēl viens tāds pats cilvēks kā viņa. Ziniet, liktenis izspēlēja ar viņu ironisku spēli. Viņa visu bērnību pavadīja pie jūras, bet, kad jūrā noslīka viņas jaunākā māsiņa, kura Martai bija mīļākais cilvēks uz pasaules, viņa nosolījās nekad mūžā vairs neatgriezties pie šiem krastiem. Viņa dzīvoja, mācījās un strādāja pilsētā, un savas ilgas pēc zilajām, plašajām jūras tālēm apslāpēja ar dusmām par māsiņas nāvi. Mēs... mēs iepazīnāmies institūtā, iemīlējāmies kā divi balodiši. Dienām ilgi sēdējām manā nabadzīgajā ūķī, ko pat bija kauns saukt par dzīvokli, un plānojām labāku nākotni. Kad nomira mana māte, viņa atstāja man mantojumā savu vasarnīcu pie jūras, un tā nu mēs devāmies turp. Marta pielika aizkarus visiem logiem, kuri atradās jūras pusē, un, dodoties uz pilsētu, viņa ne reizi neskatījās uz zilajiem ūdeņiem, kuri bija redzami cauri priedēm. Tomēr es zināju, ka tā bija tikai sevis mānīšana. Mēs sapņojām par dēliņu – mazu, zeltmatainu puisēnu ar neparasti zilām acīm. Ooo, kā es viņu mīlēju... es... Tā visa bija mana vaina. Ziniet, man patika zvejot. Laikā, kad viss vēl bija kārtībā, itin bieži devos jūrā, bet gandrīz katru reizi kavējos un laikā neatgriezījos mājās. Es nezināju, cik ļoti daru pāri savai Martiņai. Viņa tik ļoti par mani uztraucās, ka atradās jau uz nervu sabrukuma robežas. Un tā kādu reizi es tik tiešām iekļuvu vētrā, mani aizskaloja uz Igaunijas robežām. Cīnoties ar nepaklausīgo buru laiviņu, guvu stiprus ievainojumus, un Igaunijā mani uzņēma un aprūpēja kāda mīļa ģimenīte. Tiklīdz tiku uz kājām, steidzos mājup, bet bija pagājusi jau vairāk kā nedēļa. Un tā tas viss beidzās. Kad atgriezījos mājās, mani Marta vairs negaidīja. Uz galda stāvēja zīmīte, kurā bija rakstīts: „Mīļais, es to vairs nevaru izturēt. Jau vienreiz mūžā pazaudēju sev mīļu cilvēku un nespēju pārciest, ja tas notiks vēlreiz. Man ir tik ļoti bail, ka tu neatgriezīsies, ka es jau jūku prātā... Es nevaru dzīvot, visu laiku baidoties, ka jūra var paņemt arī tevi. Un es nevēlos, lai mani bērni uzaug te, pie jūras, un, nedod Dievs, vēl iemīl to. Es dodos prom. Piedod, mīļais... Tu man esi

un paliksi vienīgais, bet jūra man atņem vēlmi dzīvot. Paliec sveiks!” Es viņus meklēju pa malu malām, bet neatradu. Tā nu nodzīvoju atlikušo dzīvi vientulībā. Bet apmēram pirms gada saņēmu vēstuli no Martas, kurā viņa teica, ka jūtoties vārga, un lūdza, lai tad, kad viņa šo zemi pametīšot, es izkaisu viņas pelnus jūrā, ja vēl esmu dzīvs. Viņa rakstīja, ka ilgojas pēc jūras, ka toreiz viņai nav bijusi taisnība, ka patiesībā arī viņa mīl jūru. Tikai atpakaļadresi gan viņa nebija uzrakstījusi. Šī vēstule man deva jaunus spēkus Martas meklējumos, tomēr viss atkal beidzās nesekmīgi. Un tad izlasīju kādas avīzes nekrologā savas sieviņas vārdu. Te nu es tagad esmu. „Mācītāj,” vecītis pacēla acis, „vai ļausiet man izpildīt manas mīļās Martas pēdējo vēlēšanos? Nelieciet viņai gulēt te, šajos dubļos un tumsā.”

Mācītājs brīdi klusēja. „Labi, puīši, izceliet to lādīti. Bet jūs,” viņš pievērsās vecajam vīram, „jūs pats segsiet izdevumus par kapa rakšanu.”

Vīrs pamāja ar galvu. Viens no puīšiem pasniedza viņam lādīti, un izmirkušais vecītis, paņēmis to rokās, piespieda sev pie krūtīm kā vislielāko dārgumu.

Bija agrs rīts. Pludmales smiltis vēl nebija izžuvušas pēc vakardienas lietus. Lecošās saules gaismā stāvēja kāds vecs vīrs. Ūdens skalojās gar viņa kājām. „Te nu es esmu, Martiņ,” vīrs iesāka. „Kad bijām jauni, tu liki man nosolīties, ka nemiršu pirms tevis, un tā nu tas ir sagadījies. Savu dzīvi tu sāki te, jūras krastā, nu tad arī paliec te. Kad pienāks laiks, arī mani te pat palaidīs vaļā. Varbūt paies gads, varbūt simtgades, bet kādreiz jūra mūs atkal abus satuvinās. Un tad mēs atkal būsim kopā.” Vecais vīrs atvēra lādīti un izbēra pelnus vējā, kas aiznesa tos tālāk un maigi noguldīja uz ūdens virsas.

Pilsētnieki, kuri dzīvoja pie jūras, vēl daudzus vakarus redzēja šo veco vīru sēžam uz kāpām un vērojam ūdeni. Viņi stāstīja, ka tagad vecais vientuļnieks esot palicis gaužām dīvains – sēžot viens jūras krastā un ar kādu runājoties.

Kristīne Gundarina

Jūra mani dzemdēja otrreiz

Vecmamma vienmēr ir mācījusi, ka svešas sarunas neesot pieklājīgi noklausīties, bet kārdinājums bija tik liels... Es nepaklausīju, es biju palaidne...

2001. gada vasara, dīvains laiks, kad daudzi paspējuši pasludināt vairākus pasaules galus, tomēr trešā tūkstošgade veiksmīgi iesākusies, un nekas nav noticis. Saule debesīs vēl spīd, zāle ir zaļa, ūdens joprojām slapjš, un sabiedriskais transports kā vienmēr briesmīgi neizturams.

Parasts autobuss, vasaras tveice, sasmacis gaiss un krākšana manāmi liecina, ka mana vecmamma ir piemigusi. Viena skaņa tomēr dominē pār visām. Tā vīra balss, lai gan nedaudz piesmakusi, tomēr skaidri sadzirdama un tik vilinoša... Nu, nespēju es neklausīties!

– Jūra mani dzemdēja otrreiz... – tā iesākās šī vīra stāsts.

– Lai saprastu šo stāstu, nedaudz pastāstīšu par sevi...

Vīrs, vārdā Gundars, iesāka izklāstīt savu dzīves stāstu kādam blakus sēdošam jaunietim. Nekāda laimīgā jau viņa dzīve neesot bijusi. Māte mirusi dzemdībās, tēvs rūpējies par dēlu, tik pēc savas sievas nāves sācis bieži iedzert. Tēvs bijis zvejnieks. Kad gājis jūrā, tad Gundaru atstājis pie vienīgā vēl dzīvā rada gabala – vecmamma. Viss bijis kaut cik cerīgi līdz brīdim, kad atnākusi nelaimes vēsts – tēvs noslīcis! Kuģis nogrimis stiprajā vētrā, jūra paņēmusi visas kuģa apkalpes dzīvības, arī pašu Gundara tēvu, paviršo kapteini.

Vecmammai ļoti grūti gājis, audzinot Gundaru, knapi viņš pabeidzis skolu, tālāk mācīties nekur nav gājis. Vecmamma pameta šo pasauli, kad mazdēlam divdesmit gadu apritēja. Gundars kļuva pārāk vienaldzīgs pret apkārtējo pasauli, ieslīga alkohola lietošanā un smēķēja tik daudz, ka ar izsmēķiem varētu pat pus pilsētu aprakt.

Kādu dienu, nejauši iedams gar slimnīcu, joka pēc iegājis pārbaudīties... Pēc neskaitāmajām pārbaudēm ārsts, lieki nerunājot, skaidri un gaiši pateicis: – Divas dienas. Nedomāju, ka ilgāk izvilksiet. Nesaprotu, kā jūs vispār esat vēl nodzīvojis līdz 35 gadiem!

– Kas tad man kaiš? – Gundars vienaldzīgi pajautājis.

Ārsts drūmi sacījis: – Plaušu vēzis šausmīgā stadijā! Tur jums neviens vairs nevar palīdzēt.

Autobusā kādu laiciņu valdīja klusums. Blakus sēdošajai jauniešim neizpratnē jautāja: – Bet... Kas tad notika? Vai ārsts būtu melojis?

Gundars ar manāmi redzamu smaidu līdz ausīm turpināja: – Varbūt ar meloju, varbūt nē, tomēr kaut kas neizskaidrojams notika.

Toreiz Gundars, domādams, ka pēc divām dienām mirs, nevis izbaudījis šīs pasaules priekus, kā to daudzi būtu darījuši, bet gan pamazām atvadījās no visa pazīstamā. Viņš esot pārdevis savu dzīvokli, ar iegūto naudu nomaksājis visus parādus un saistības, kādas viņam ir bijušas. Atlikušo naudu jaunajiem mājas iedzīvotājiem par prieku atstājis pastkastītē un vēl pēdējo reizi pirms savas nāves dienas kārtīgi izgulējies.

– Tā bija nežēlīgi karsta diena, un, būdams vēl dzīvs cilvēks, apciemoju savu tēvu. – Gundars lēnām turpināja stāstīt par savu dzīvi it kā pēdējo dienu.

Jūra todien esot bijusi mierīga. Liepājas pludmalē ļaudis arīdžan daudz bijuši, arī dažas mūķenes savos garajos habitos (baznīcas amatpersonas tērps) bij' sanākušas kādu izskaloto dzintaru palasīt.

– Bet, kas notika! Tu tam neticēsi, manu zēn! – Gundars ļoti uzjautrinošā balsī tonī iesaucās. – Viss bija šķietami klusi un mierīgi, līdz izdzirdēju šausmīgu kliedzienu.

– Deg! Palīgā, deg! – kāda no mūķenēm sākusi kliegt.

Izrādās, ka jūra arī tajos laikos cilvēkus mēdza apkrāpt. Daži no dzintariem, ko mūķenes bij' salasījušas un salikušas kabatās, nebija īsti, proti, tie bija fosfora gabaliņi, kuri mēdz uzliesmot, un tā mūķenes ietēru bija pārņēmušas liesmas. Gundars esot meties palīgā un ātri iegruvis mūķeni ūdenī. Visas mūķenes drēbes esot sadegušas, bet pati sveika un vesela.

– Ak, manu zēn, tas tik bija skats! Ne katru dienu tādas kailas jaunavas redzēsi un kur nu vēl mūķenes! – Gundars gardi sāka smieties.

– Gandrīz jau kā īstā šķīstītavā. – jauniešim, piebalsodams vīram, arī iesmējās.

Tā Gundars esot pavadījis visu dienu, staigādams gar jūras krastu. Vakarpusē sacēlies stiprs vējš, jūrā pat vētra plosījies. Viņš ilgu laiku esot lūkojies uz jūru, visapkārt jau bijusi piķa melna tumsa.

– Jūra, tu paņēmi manu tēvu, ņem arī mani! Ļauj man viņu satikt! – Skaļi to izkliegtams, Gundars esot iegājis jūrā tik dziļi, ka straume viņu paņēmusi.

– Bet jūs esat dzīvi! – jauniešim iesaucās.

– Jūra mani dzemdēja no jauna! – Gundars ar neparastu sejas izteiksmi turpināja stāstu: – Tas bija drausmīgs rīts, tagad es saprotu, kā jūtas izskalota, bet vēl dzīva zivs... Ļoti traki... Auksti... Es nežēlīgi trīcēju, bet biju dzīvs! Jutos kā bez spēka, bet es biju dzīvs, par spīti ārsta sacītajam.

– Ko tad jūs iesākāt? – ceļabiedrs, ziņkāres pārņemts, jautāja.

– Dusmojos uz pasta darbiniekiem. – Gundars sacīja, dīvaini pasmaidīdams.

Gundars bijis spiests atgriezties pie savas mājas pastkastītes un paņemt naudu, lai vismaz savestu sevi kārtībā. Atradis tur vēstuli ar papildus zīmīti no pasta darbiniekiem. Tie ļoti atvainojoties par nozaudēto un tikai tagad, pēc piecpadsmit gadiem, atsūtīto vēstuli. Par sagādātajām neērtībām kompensāciju arī esot piesolījuši – avīzes „Kurzemes Vārds” abonementu uz vienu gadu.

– Smieklīgi, bet es piedevu viņiem. – viņš, vienkārši sacīdams, turpināja stāstīt jau par viņa dzīves pēdējiem pieciem gadiem. Vēstulē uzzinājis, ka tēvs esot viņam atstājis mantojumā nelielu kuģu remonta darbnīcu pašā Rīgas ostā. Tur viņš arī dzīvojis visu šo laiku, cenzdamies atrast kaut ko, kā vērts būtu dzīvot.

Autobuss iebruca Liepājā, cilvēki manāmi sāka rosīties. Jaunietis, kopā ar Gundaru virzīdamies uz durvju pusi, jautāja: – Ko tad jūs šeit darāt?

– Gribu nopirkt kādu laivu, ar ko jūrā braukt. – Gundars domīgi sacīja. Pirms izkāpšanas vēl nolūkojās uz ceļabiedru, sacīdams: – Jūra man deva otru iespēju, braukšu lūkoties, ko tā man vēl spēj dot.

Un tā viņš nozuda bez vēsts. Kādu laiciņu vēlāk, vecmamma, nosodoši paskatīdamās uz mani, jautāja: – Nu, ko tad tu labu no viņa uzzināji?

Tā kā tik klusēju un biju acīm redzami nosarkusi, tad oma nopietni turpināja: – Anniņ, jūra ākstus nemīl!

Pārējo ceļu mājup viņa klusēja, bet es šos vārdus tik divas dienas vēlāk sapratu. Toreiz vakara ziņās nepatīkama vēsts tika pārraidīta – Liepājas jūras krastā esot izskalots līķis, kāds vīrs zvanījis un teicis, ka tas esot pats Gundars Liepiņš, no kura Rīgā kuģu darbnīcu nopircis.

Es ieturēju minūti klusuma pauzi un sacīju: – Ak, Gundara kungs, jūra nemēdz dzemdēt, tā izskalo krastā gliemežvākus, dzintarus, reizēm kādu beigtu jūras zvēru, bet dažreiz pat cilvēku.

Laura Pinne

Izmērcēti eņģeļu spārni

Es neesmu afišu stabs, uz kura nav vietas tavam skūpstam. Neesmu Afrodīte no taviem nomoda sapņiem. Es esmu kas vairāk par lētiem bešašiem, izsmēķiem un kafijas traipiem uz tavas apkaklītes. Es esmu upe, kas meklē sev jūru.

Pilsēta melo. Nekādu noslēpumu, nekāda dziļuma, tikai virsmas un atmaskojumi. Reklāmu stendi, burgeru iepakojumi uz ietves un ielu muzikanti piepilda pilsētas sirdi. Bet, iepazīstot tās dvēseli, atklājas, ka šī banālā aizsargkārtā ir ilūzija. Pilsēta ir viena vienīga nodevība. Piesardzīgi un noslēpumaini tā dažkārt ļauj ielūkoties tai acīs. Acis uzliesmo, tajās parādās blēdības nāvējošais skurbums, kas liek man aizplūst.

Es būšu klusākā melodija tavās šaltīs. Klusiņām, netraucēti es plūdīšu līdz tavam horizontam, lai saplūstu uz nedēļu, mēnesi... ja ļausi, uz gadu. Es kausēšu tavu aisbergu, līdz ļausi man palikt pie tevis uz mūžiem. Katram ceļam esot sava sirds. Un ko tā dara, kad tās krustceļos satiekas? Iemīlas vai iesit pļauku un dodas atpakaļ?

Un atkal krīt zvaigzne, un ceļas cerība. Zila kā tava saules apspīdētā šalle. Ar ledusaukstajiem atvāriem es baidīšu sīkos puīšņus, kas mēģinās mest akmeni tavā sirdī. Neļaušu zivīm tevi traucēt, kad skaitīsi ik rīta lūgšanu. Un smaidīšu, kad ar sauli dosies kopīgā dejā pretī dienai. Tu esi kas vairāk par narkotiku manām dzīlēm. Ja Poseidons teiks, lai plūstu uz ziemeļiem, es plūdīšu uz dienvidiem – tuvāk tev. Mēs esam salaulāti. Kas reiz ir savijies, to vairs nevar atdalīt. Dienā es būšu Māte Terēze, bet vakarā meitene no kabarē. Es skūpstīšu tavas ledainās rokas, līdz nomierināsies un ļausi man dejot ar tevi.

Akmeņi apveļas ar vēderu pret sauli. Priedes līgani šūpojas mūsu dejas pavadībā. Saule mūs salaulā. Uz sekundi, dienu vai nedēļu – man vienalga. Tu būsi manā sirdī, jo tava sirds atblāzma atdusas manās rokās. Neliec man atgriezties pie tukšajām rūtiņu kladēm, burkā un papīrgroziem. Ļauj nosirmot līdz ar tevi...

Vēl reizi noskūpstot tavas zilganās lūpas,
Es dodos tālāk,
Lai atgrieztos.

Linda Grīnberga

Es esmu jūras izdomāts

Es esmu egoiste. Man patīk basām kājām staigāt tur, kur neviens nav gājis. Pat ja ir, es iztēlojos, ka esmu vienīgā un ar acīm tikko sazīmētās pēdas smiltīs aizpludinu tāpat kā mainot fokusu fotoobjektīvā. Te es nāku tikai tad, kad līst. Un tikai vienīgi tad. Jūra ir patiesa, viena un mana.

Šodien pienācu pie ūdens tieši tāpat kā vakar, un nekas nebija mainījies. Lietus lāses, kas sitās pret pakausi, lēni turpināja savu likumiem mesto ceļu pār muguru, apejot zosādas radītos šķēršļus. Apsēdos slapjajās smiltīs, kleita acumirkļi pieplaka pie ilgu pārņemtās miesas, un varbūt pat acumirkļi likās, ka man piekļāvies kas vairāk.

Labajā pusē tālumā redzēju sirmu vīru, kurš nelikās laimīgs esam, velkot mazliet nodriskāto, aļģu tonī krāsoto laivu, reizēm uzsēdinādams to uz kāda akmens. Varēju tikai minēt, ka viņš bija nācis zvejojot ieraduma pēc, neredzēdams šim jaunības dienu iesāktajam procesam ne dziļu jēgu, ne izjuzdams prieku no izvilkto lomu vēlākās smaržas virtuvē. Mēs esam pakļauti ieradumiem.

Sapratu, ka vīrs dodas prom, tātad jūra sāk piederēt tikai man. Ja jebkura dzīva dvēsele nāktu manā virzienā, es dotos prom, jo tās stīgas, kuras vieno mani un ainu man priekšā, tiktu pārrautas. Esot vienai, te sākas manas attiecības ar jūru. Es varēju sēdēt stundām šajā patiesuma krastā, un mani nevilināja aiz muguras augošo priežu stāvi, kas dotu patvērumu. Mirkļos, kad esmu pati sev aizstāve, man pieder kas vairāk par drošības sajūtu. Man pieder ikviena lāse, kura iekrīt ūdenī, ikviena, kas mēro ceļu pāri manam ķermenim, akmeņi un gliemežvāki, suņu pamestie kociņi, vēja liektās zāles, lēni sairstošās smilšu pilis pieder man. Caur šīm klusuma skaņām manī ieplūst dabas mīlestība. Minūtes ir viļņi, sekundes – to šalkas.

Varu atzīt, ka laimīgākās dzīves stundas esmu pavadījusi šeit. Mani nekad nevilina ne saules lēkti, ne tās rieti. Tos es atstāju romantiķiem, jo es esmu egoiste, ja man ir attiecības, tad tikai ar dabu. Mīlu mākoņus un lietu.

Lēni pieceļos, notriecu ūdens pilienus no sejas vaibstiem, uzmetu pēdējo skatienu tālumā bangojošiem viļņiem un pasmaidu. Dodoties atpakaļ, pēdas iegrimst smiltīs un atstāj jaukas zīmes. Es šeit nāku astoņus gadus, un neviens to nezina. Uzmetu skatu zīmēm, sapludinu tās, jo manis šeit nav.

Megija Līva Pīra

Aizskatītās pēdas

Ir agrs un drēgns dienas sākums. Viņa pamodās jau četros no rīta, pagatavoja savu iecienītāko kafiju ar pienu un tumšo kļavu sīrupu un devās laukā no mājām. Viņas ceļš veda cauri nelielajam priežu mežam, tālāk pāri lielajai smilšu kāpai līdz pašam jūras krastam. Šī ir viņas, Lindas, vismīļākā vieta. Katru rītu viņa šeit sagaida saullēktu. Vienalga, vai ir ziema vai vasara, vai spīd saule, vai puteņo sniegs. Viņa ir jūras krastā ik rītu vienmēr viena pati, gremdējoties atmiņās un pārdomās.

Tomēr šī pavasara diena solīja izvērsties pavisam citādāk. Linda, atgūlusies krasta smiltīs ar viegli aizvērtiem plakstiņiem, sadzirdēja soļus, kas tuvojās arvien tuvāk un tuvāk. Intereses dzīta, viņa atvēra acis, lai paskatītos, kas viņai tuvojas. Tas bija kāds simpātisks vīrietis, kam nevarēja būt vairāk kā trīsdesmit gadu. Acīmredzams bija tas, ka vīrietis ir devies savā ik rīta skrējienā. Meitene bija ļoti izbrīnīta. Visu šo gadu laikā neviens nebija traucējis viņas mierpilno rītu, jo šī pludmales vieta atradās labu gabaliņu aiz Liepājas. Viens uz otru kādu laiciņu skatīdamies, viņi abi kaut ko prātoja, līdz vīrietis apstājās pie Lindas un uzrunāja viņu: „Vai drīkstu tev piebiedroties, lai vērotu saullēktu?” Meitenes atbilde, protams, bija apstiprinoša, un viņa vaicāja, ko puisis šeit dara? Andris, kā sarunas laikā noskaidrojās, ir jaunais uzņēmējs, kas nesen pārcēlies uz Liepāju, lai veidotu šeit savu biznesu. Viņš ik rītu skrien un pirmo reizi bija devies šajā virzienā. Pēc ļoti patīkamas sarunas vīrietis atvadījās un sacīja: „Es ļoti ceru tevi sastapt šajā vietā arī rīt.” Un tā meitene palika jūras krastā, domādama par tikko sastapto Andri. Visu dienu viņa bija ļoti labā noskaņojumā, pat nesaprotot tam iemeslu, arī smaids nepazuda no viņas sejas, bet tomēr kaut kas darīja viņu nemierīgu. Nākamajā rītā viņi atkal sastapās pludmalē, atkal runājās par pilnīgi nesvarīgām lietām, bet kopā jutās ļoti labi. Pēc vairākām šādām tikšanās reizēm Andris atklāja savas jūtas, viņš teica, ka meiteni mīlot un ka vēlas uzsākt laimīgu dzīvi kopā ar Lindu.

Šajā brīdī meitenes galva sagriezās, kaut kas iesāpējās viņas krūtīs, un visas sāpīgās atmiņas atausa viņas prātā. Iemesls, kāpēc meitene jau vairākus gadus katru rītu devās pie jūras, Andrim nebija zināms. Šis stāsts iesākās jau Lindas bērnībā. Šajā apkārtņē viņa bija uzaugusi kopā ar savu bērnības draugu, šeit viņi bija spēlējušies caurām dienām, nedomājot, ka kādreiz viņiem nāksies šķirties. Bērnu draudzība laika gaitā pārauga par ļoti skaistu jaunu

cilvēku mīlestību, un likās, ka to izjaukt nespēs nekas. Bet ilgi šo laimīgo mīlestību viņiem nebija lemts baudīt. Māris kādu dienu paziņoja, ka viņam jādodas jūrā uz sešiem mēnešiem. Viņa tēvs bija jūrnieks, kas devās tālos braucienos un arī savam dēlam lika doties tēva pēdās. Lindas mīļotais meiteni mierināja, ka viņš atgriezīsies un ka viss būs kā agrāk, un meitene turpretī solīja Māri uzticīgi gaidīt mājās, bet tā diemžēl nenotika. Pēc divu mēnešu prombūtnes Linda saņēma ziņu, ka mīlotā kuģis ir pazudis bez vēsts un nav ziņu, vai viņš ir dzīvs, vai gājis bojā, vai varbūt mitinās kādā tālā, tālā valstī. Visu šo gadu laikā viņa katru rītu, vērojot saullēktu, cerēja ieraudzīt pie horizonta šo īpašo kuģi, ar ko Māris toreiz devās ceļā. Varbūt naivi un bērnišķīgi ko tādu gaidīt, bet meitene nespēja samierināties ar domu, ka bērnības draugs ir gājis bojā.

Pēkšņi Andra jautājums pārtrauca visas Lindas pārdomas: „Kas ar Tevi notika?” Viņa nespēja īsti neko atbildēt, tikai raudzījās nesen iepazītā vīrieša acīs. Andra jūtu atklāsme meiteni samulsināja, viņa nesaprata vairs, ko pati vēlas, ko jūt, kā rīkoties? Todien viņa, neko daudz nepaskaidrojot, atstāja jūras krastu un apsoliņa tikties ar Andri rīt. Tajā vakarā viņas prātu nomocīja domas par abiem vīriešiem. Viņa saprata, ka vēl joprojām mīl savas dzīves pirmo puisi – Māri, bet kāda iekšēja balss lika viņai beidzot kļūt pieaugušai un necerēt, ka viņš kādreiz atgriezīsies. Tas vienkārši nebija iespējams. Vairākas stundas viņa bezmērķīgi skatījās pa logu, atcerējās savu bērnību, jaunietes gadus un vientuļo dzīvi šobrīd. Arī neskaidrie nākotnes sapņi un plāni neatstāja Lindas prātu. Pēc negulētās nakts Linda vēl agrāk kā vienmēr devās pie jūras. Šorīt jūra izskatījās kā vēl nekad, dusmīgi pelēka tā bangoja, milzīgi viļņi traucās uz krastu, noskalojot visas pēdas, kas bija atstātas jūras malā. Linda vēroja, kā viļņi aizskalo visas pēdas, izdzēšot tās pavisam. Viņai likās, ka tā ir kā zīme, ka viņa rīkojas pareizi. Ir laiks aizskalojot vecās pēdas un atvērt savā dzīvē vietu jaunajam.

Negaidīti viņu no mugurpuses apskāva Andris. Viņa bija gaidījusi, ka viņš skries gar jūras krastu kā jau katru rītu, bet šoreiz viņš bija atbraucis ar mašīnu, lai ātrāk būtu pie meitenes, kurai vakar atzina savas jūtas. Linda pagriezās pret vīrieti un cieši piespiedās viņam klāt. Andris uzreiz saprata Lindas atbildi. Viņa tikai vēl paskaidroja, ka vēlas būt kopā ar Andri, ka vēlas būt viņa dzīves īstā sieviete un uzsākt kopīgu dzīvi jau tagad. Lai arī iekšēji viņa nedaudz jutās kā mele, neko vairāk meitene neatklāja. Tajā pašā vakarā Andris ar pāris nelielām somām stāvēja pie Lindas mājām. Tā bija iespaidīga izmēra māja, nedaudz nolaista, bet tomēr tai piemita īpašs šarms. Šo māju meitene bija mantojusi pirms trīs gadiem, kad bojā gāja viņas māte. Linda parādījās durvīs nedaudz izbrīnīta, jo negaidīja, ka vīrietis būs pie viņas jau šovakar. Bet tā bija pat labāk, meitenei bija pārāk grūti palikt vienai pašai. Noskūpstot un apskaujot Andri, meitene aicināja viņu iekšā. Kopīgi viņi apskatīja visu māju,

apkārtni, pagatavoja lieliskas vakariņas un vēroja kopā saulrietu. Andris ar Lindu uzsāka brīnišķīgu kopdzīvi. Andris pa dienām devās uz Liepāju darba darīšanās, kamēr Linda sakopa mājas un veltīja laiku sev. Viņa pat jutās laimīga ar šo vīrieti un ik dienu izjuta prieku sevī, bet vēl ne reizi viņa nebija spējusi pateikt Andrim, ka mīl viņu.

Šādi pagāja kādi divi mēneši, un tad Andris viņu bildināja. Ne mirkli viņa nešaubījās un pieņēma bildinājumu. Andris taču viņu mīlēja, lika Lindai justies patiešām aprūpētai un pasargātai. Andrim nekā netrūka, viņam bija uzņēmums, daudz naudas, kuru viņš nežēloja arī Lindas vajadzībām, un, protams, Andris bija ļoti izskatīgs vīrietis. Pēc saderināšanās tika nolikts kāzu laiks, viņi abi vēlējās kāzas pašas vasaras beigās. Brīžiem pat likās, ka Andris piekrīt visām meitenes vēlmēm un piepilda tās. Vīrietim bija ļoti daudz jāstrādā, tāpēc lielāko daļu kāzu plānošanas uzņēmās Linda. Viņa bija uzaugusi pie jūras, visi laimīgākie un arī skumjākie mirkļi saistījās tieši ar pludmali, tāpēc viņa vēlējās kāzas jūras krastā. Viņas mīļotais, kā jau diezgan ietekmīgs cilvēks, varēja sarunāt ar mācītāju, lai kāzu ceremoniju vada tieši pie jūras. Visiem viesiem tika aizsūtīti ielūgumi, līgavainis nopirka meitenei brīnumskaistu kāzu kleitu, kāzu rīkotāji parūpējās par dekorācijām, ēdieniem un svinību programmu. Viss tika nokārtots tā, lai šī diena būtu pati skaistākā abu mīlētāju dzīvē. Plānojot kāzas, vasaras vidū Linda arvien biežāk sajūtās nelabi, bet sākumā nepievērsa tam pat uzmanību, jo visam taču bija jānorit lieliski. Augusta sākumā Linda pavēstīja par savu nedaudz slikto pašsajūtu mīļotajam, un Andris kļuva neticami priecīgs. „Tu taču gaidi mūsu bērniņu!” Andris laimes pilns iesaucās. Linda bija izbrīnīta, ka neiedomājās par to agrāk, bet arī viņu šī ziņa tikai iepriecināja. Jau nākamajā dienā abi mīļotie devās pie ārsta, lai gūtu apstiprinājumu par to, ka Linda tiešām ir stāvoklī. Pēc pārbaudēm arī ārsts šo ziņu apstiprināja un apsveica jaunos vecākus. Kopš tās dienas Andris Lindai neatļāva darīt gandrīz neko, lai tikai viņa nepārpūlētos un nenodarītu pāri mazulim.

Un pienāca kāzu diena. Linda izskatījās neticami skaista, viņa burtiski staroja. Meitenes vēderiņš vēl nebija manāms, tikai abi vecāki zināja šo noslēpumu. Viss kāzām bija sarīkots nepārspējami, ziedi rotāja visu Lindas māju un pat pludmali, mācītājs gaidīja laimīgo pāri zem skaistām ziedu un lentu dekorācijām, un arī svinībām viss bija sagatavots. Ceremonija iesākās ar jaunā pāra ienākšanu pludmalē. Mācītājs uzsāka savu runu, viesi smaidīja un klusi aprunāja to, cik abi mīlētāji izskatās skaisti un laimīgi. Neliela skaudība bija redzama viesu acīs. Bet līgava nespēja novērst skatu no jūras. Viņa skaidri redzēja krastam tuvojoties kuģi, tieši to, ar kuru toreiz devās ceļā viņas pirmā mīlestība. Linda nespēja tam noticēt, bet šo kuģi viņa nekad nesajauktu ar kādu citu, tikai šim kuģim piemita citādākas formas, kas varēja radīt tik neparastu siluetu. Viņa nedzirdēja vairs apkārt neko, neredzēja ne

viesus, ne mācītāju. Palika tikai viņa, Andra nesaprotošais acu skatiens un mazā dzīvībiņa viņas vēderā, kas ar nelielu spērienu atgādināja par savu esamību. Mācītāja tradicionālais jautājums, vai tu, Linda, ņemsi šo vīrieti par savu likumīgo vīru, atgriezta Lindu realitātē. Viņa atbildēja ar klusu „Jā”, pie sevis nodomājot, ka tas viss tikko bija tikai nejauka atmiņu spēle ar viņas prātu. Pēc „Jā” vārda došanas sekoja laimīgā pāra skūpstis, viesu aplausi, laimes un mīlestības vēlējumi un ziedu lietus pār jaunlaulātajiem. Neviens nemanīja Lindas apmulsuma brīdi ceremonijas laikā, kāzas visiem šķita neaizmirstamas. Kā jau ierasts, svinību iesākumā jaunajam pārim bija jādejo pirmais kāzu valsis. Lai arī viņi nebija to izmēģinājuši, dejas izskatījās tik viegla un gaisīga, it kā līgava un līgavainis būtu dzimuši dejojot. Pēc dejas, atgriežoties visiem pie svinību galda, Lindas māsiņa pavēstīja, ka kāds uzstājīgs kāzu viesis gribot viņu satikt pie priekšdurvīm. Līgava, daudz nedomājot, devās laukā. Vīrietis bija pagriezis muguru un pavisam vienaldzīgā tonī uzsāka sarunu: „Dīvaini, ka šis mežs nemaz nav mainījies daudzo gadu laikā. Un jūrmala tāpat. Starp citu, kāpēc es nesaņēmu ielūgumu uz kāzām?”

Andra Nora Davidone

Krasta ļaudis

Es sēdēju krasta visaugstākajā kāpā, baudīdams melodisko vēja un jūras šalkoņu un sauli, kas patīkami sildīja sānus. Vērodams sāļos, nepatīkami slapjos viļņus veļamies pret krastu, es iztēlojos, ka tie klanās man, un izslēju zodu vēl augstāk, cerēdams, ka visas apkārtesošās radības šobrīd uz mani skatās. Protams, kādēļ gan lai tie neklanītos īstenam piekrastes saimniekam? Jo kas gan cits ir šī titula cienīgs – vai kaijas, kas to vien prot, kā kliegt un laidelēties visu dienu? Vai varbūt kāda smiltīs dzīvojoša vabole? Pašsaprotami, ka ne. Vienīgi mans saimnieks. Bet viņš te uzturas tik reti, ka praktiski *īstais* saimnieks esmu es.

Kamēr es tā sēdēju, vērodams piekrasti, un jutos aizvien lepnāks pats par sevi, pēkšņi pamanīju, ka jūrā pie horizonta parādījušies kaut kādi tumši punkti. Nenolaidu no tiem acis, jo šķita, ka tie diezgan ātri tuvojas. Vēroju tos krietnu laiku. Tie neizskatījās ne pēc kuģiem, ne

pēc baļķiem, bet tie pamazām tuvojās, un apveidi kļuva arvien skaidrāki. Tiklīdz biju nolēmis noiet lejā un papētīt tuvāk, man aiz muguras atskanēja spalgs spiedziens.

„Ferdinand Rozmarīn Liepiņ! Kur gan tu biji noklīdis?!” nelaiņnā tonī sauca man tik pazīstama, bērnišķīga balss. Grasiņjos jau aši nolēkt no kalna un laisties lapās, lai varētu apskatīties šo mistēriju, bet nepaspēju, jo mani zem padusēm sagraba divas roķeles. Viss mans lepnums bija vienā mirklī izgaisis, kad Viktorija, mana aizbildne, pacēla mani gaisā, un es izstiepos visā garumā. „Slikts kaķis!” viņa vēl uzdrošinājās mani nosodīt. Tagad es ļoti cerēju, ka visi skatās uz kaijām, kas izbiedētas laidās prom no krasta, kur mistiskie apveidi jau bija gandrīz sasnieguši sēkli. Vēlējtos, kaut mazā knīpa beigtu man spiest ciet elpu un noliktu mani zemē, lai es spētu nokāpt lejā un atrast drošu vietu, no kuras varētu apskatīties, kas uzdrošinās šeit piestāt.

Uz brīdi es patiešām noticēju, ka kāda augstāka vara ir sadzirdējusi manu vēlēšanos, jo drīz vien manas ķepas pieskārs zemei, un es uzskatīju par nepieciešamu momentā paust savu aizvainojumu, pagriežot viņai muguru un cītīgi sakārtojoties. Aplazīju katru priekšķepu vismaz desmit reizes un pie viena sakārtoju arī vēja izvandītās ūsas. Kad pa visu šo laiku nebiju dzirdējis nevienu kustību no viņas puses, es atskatījos. Izrādījās, ka meitene pilnīgi ignorējusi manu žestu, aizņemta vērojot tikko krastā izkāpušos cilvēkus. „Ja jau tā,” es, vēlreiz aplazīdams ūsas, nodomāju, „tad viņa neiebildīs arī, ja došos tos aplūkot.” Uzšāvis asti gaisā, es devos lejā no smilšu kalna. Pēc brīža dzirdēju, ka bērns man seko.

Pagājies pa krastu, es nosēdos drošā attālumā no svešajiem un pārskatīju viņus. Visus savus gadus es nebiju redzējis cilvēkus tik tumšā krāsā. Tiesa gan, man pārāk bieži neradās izdevība tikt ārpus mājas. Viņu āda bija neparasti nosauļojusies, un šie ļaudis to nemaz neslēpa – viņi bija noģērbusies puspliki. Tie vilka krastā kādus objektus, daži – pa vienam, citi – vairāki kopā, un izskatījās, ka šie objekti būvēti no baļķiem. Katrs no tiem sastāvēja no pamata, kura vidū bija iesprausts garš, vertikāls miets uz tāda kā tumši zila palaga, kas plivinājās, pie tā piesprausts. Kaut ko tādu es biju dzirdējis. Ūdenī peldēja vēl dažas šādas konstrukcijas. Pārāk neiedziļinājos, kā tas viss darbojas, jo man nāsīs iesitās patīkama smarža, kas lika siekalām saskriet mutē. Ātri vien izošķināju, ka uz vienas no koka pamatnēm atrodas pamatīgs lērums svaigu zivju. Bija pienācis laiks aši izstrādāt kārtējo plānu, kā tikt pie tā, ko es gribu. Pavēros atpakaļ un pamanīju, ka man tūlīt radīsies izdevība likt lietā to, ko pratu vislabāk.

Mana mazā saimniekmeita, kas līdz šim bija stāvējusi kaut kur man aiz muguras, spārdīdama smiltis, pagāja uz priekšu. „Ko jūs darāt?” viņa uzsauca vīriem. Es pacietīgi gaidīju, kad uzsāksies dialogs, lai varētu palavīties garām šiem tipiņiem un klusi nočiept kādu

zivi, bet izskatījās, ka viņi vai nu nav dzirdējuši meiteni tos uzrunājam, vai arī izliekas viņu neievērojam. „Ko jūs šeit darāt?” viņa uzsauca vēlreiz skaļāk, kaut gan arī pirmajā reizē vārdi izskanēja pietiekami skaļi, lai tos varētu sadzirdēt. Ar acs kaktiņu pamanīju dažus no tiem saskatāmies, bet viņa noteikti to neievēroja. Nervozi pavicināju asti. Nez, kā notikumi risināsies tālāk? Izvirzīdams dažādas teorijas, es nezaudēju modrību un neizlaidu no acīm lielāko plostu, uz kura atradās zivis.

„Šī ir privāta pludmale,” mirkli apdomājusies, viņa mēģināja vēlreiz. „Jūs šeit nedrīkstat atrasties!” Vēl pēc mirkļa meitene piebilda: „Tā pieder manai ģimenei.”

Aha, izdevās! Viens no vīriem, kas bija darbojies tieši gar vissvarīgāko plostu, par laimi man, pagriezta galvu uz viņas pusi, nometa virvi un iztaisnojās. Es piesardzīgi spēru pirmos soļus uz zivju kaudzes pusi. „Zeme un smilts ir šeit bijusi, pirms vēl cilvēks spēris kāju uz šīs pasaules,” viņš teica ar visai jocīgu akcentu, un man ienāca prātā, ka tā ir kāda man nepazīstama izloksne, „tādēļ tā nevar nevienam piederēt.” Vīrietis jau pagriezās un grasījās turpināt darbu, bet Viktorija sašutusi iesaucās: „Pieder gan! Tā ir manas... mūsu pludmales teritorija, kuru iedalīja Dome, un tā pieder mums kopā ar māju, dārzu un pagalmu!” Lai slavēts Dievs par bērnu, kas pat negribot tik viegli prot novērst citu uzmanību. Uz mirkli apstājos, gaidot, ka šis vīrs pasmiesies, sadusmosies vai atkal ignorēs meiteni un atgriezīsies pie darba, piespiežot mani atkāpties, bet tā vietā viņš tikai sarauca uzacis. Es atsāku uzmanīgi spert soli pēc soļa, cik klusu vien spēdams, bet svešinieks turpināja: „Cilvēkam var piederēt māja, bet cilvēkam nepieder dzīvība. Cilvēki vairs neprot radīt, neko nepostot. Cilvēks nemāk iedvest dzīvību nedzīvajā, tādēļ pat vismazākā dzīvība ir zelta vērtā. Tās atņemšana ir noziegums. Zādzība.”

„Mans vecvectētiņš nebija zaglis!” mazā, savilkusi dūres, iesaucās, bet es biju jau tālāk par pusceļu, un man vēl vajadzēja tikai tikt garām vīram, ar kuru viņa runāja. „Tu runā juceklīgi... viņš nepostīja Dabu! Mans vectētiņš arī... viņš pārņēma paražas no sava tēta, un mans tētis...” te viņa apklusā, un es zināju, kāpēc. Šo stāstu es biju dzirdējis. Tas bija viens no tiem, ko viņas tēvs viņai stāstīja vakaros pie kamīna, kad vien bija mājās.

Puikas gados, kamēr bijušais kapteinis Liepiņš vēl nezināja, ka būs kapteinis, viņa tēvs arī viņam šo to mācīja par sadzīvošanu ar dabu. Tomēr, būdams jauns un vieglprātīgs, viņš neklausījās tēva mācībās, un tikai pieaudzis viņš saprata, cik īpašas tās bijušas. Viktorijas vectētiņš bijis viens no retajiem, kas kopj šīs tradīcijas. Vienīgais, ko viņas tēvs varēja savai meitai pastāstīt, bija tā galvenā doma, bet toties to viņš atcerējās kā dzejoli.

Izskatījās, ka arī meitene pēkšņi atcerējusies to pašu, jo, negaidot svešinieka atbildi, viņa ieteicās pavisam savādākā balsī: „Ja cieni savu dzīvību, tad cieni arī citas. To tu gribēji

teikt, vai ne?" Es domās piezīmēju, ka viņa vīrieti uzrunā uz „tu”, bet ilgi par to neprātoju, jo biju viņam tieši aiz muguras.

Viņš klusēja. „Vai tu zini, kas mēs esam?” vīrs pēc brīža jautāja.

Bērns pielieca galvu uz sāniem. „Krasta ļaudis, vai ne? Esmu par jums dzirdējusi.”

Svešinieks atzinīgi pamāja ar galvu: „Varbūt, ka tu neesi zagle.” Un te viņš pavisam pēkšņi un pavisam negaidīti apsviedās apkārt un izstiepa pret mani roku. Es tajā pašā mirklī atspēros un laidos lapās, bet smiltis izrādījās par slidenu, nedaudz aizkavējot mani, un tas bija pietiekami, lai vīrietis mani satvertu aiz čupra un paceltu gaisā. „Taču tavš kaķis ir gan,” viņš, pagriezies atpakaļ pret meiteni, pasmaidīja platu smaidu. Es viņam uzšņācu un mēģināju ieskrāpēt, bet es tikai ar ķepas malu pieskāros melnam striķītim, kurā karājās kaut kas spīdīgs, kas bija apsiets viņam ap kaklu. Viņš nelikās ne zinis. Tagad man ļoti gribējās uzgriezt viņam muguru un apmazgāties.

Mana aizbildne pasmīnēdama teica: „Varat viņu atdot man. Es viņam neļaušu ņemt jūsu zivis.”

„Turi viņu ciet,” viņš kā tādu saini pasniedza mani Vikai. Pēc mirkļa es jau atkal biju satverts zem padusēm, un mana aste gribot negribot kalpoja par slotu.

Kāds cits vīrs pakāpās uz priekšu. „Ar tavas ģimenes atļauju mēs vēlamies šeit ierīkot nometni un uzaicinām tevi kādu laiku te uzturēties,” viņš uzaicināja. Tas jau izklausījās stipri pieklājīgāk, bet es biju pārāk aizkaitināts, lai pievērstu tam pārāk daudz uzmanības.

Kādu laiku man nācās karāties, jo Viktorija staigāja apkārt, pļāpāja un vēroja, kā vīri savāc sausas zāles un koka gabalus, iekur ugunskuru, uzliek zivis cepties un saslien mastus, izņēmuši tos no plostiem, kā nojumus. Samierinājies ar stāvokli, novērtēju situāciju. Izrādījās, ka pa to laiku, kamēr es biju koncentrējies uz zivīm, visi plosti jau bija izvilkti krastā, un šie ļaudis tika arī kādu brīdi vērojuši meitenes un vīra sarunu. Brīnījos, kā gan es to nebiju pamanījis iepriekš.

Sapulcējušies ap saulrieta apspīdēto ugunskuru, vīri izdalīja porcijas un tad uzsāka sarunas. Meitene, beidzot nolikusi mani zemē, lai varētu paņemt ceptu zivi, apbēra viņus ar jautājumiem.

„Kā jūs šeit gadījāties? Vai jūs ceļojat pa jūru? Vai jūs zināt visu par jūru un zivīm? Vai jūs vispār neko citu neēdat kā tikai zivis? Mans tētis tā vienreiz mēģināja darīt, bet viņam nekas nesanāca, jo pa ceļam gadījās veikals. Vai jūs vispār kādreiz esat bijuši veikalā? Vai...” Šķiet, viņa būtu vēl turpinājusi uzdot jautājumus, bet viņas balsi apslāpēja smieklī. Es tikmēr apsvēru domu par iešanu medībās.

„Mēs neesam neadekvāti,” teica kāds no vīriem, kurš iepriekš netika runājis, „mēs vienkārši dodam priekšroku šādiem uzskatiem un dzīvesveidam.” To pasacījis, viņš no savas porcijas pasvieda man kādu mazāku zivi, nodrošinot manu palikšanu, un tad turpināja: „Tālis – vīrs, ar kuru tu runāji iepriekš, – ir nopietnākais no mums. Viņš jūras mācību iemācījis no sava tēva.”

„Viņš to mācījis no bērna kājas, tā teikt,” ieminējās kāds cits, kuram, atšķirībā no citiem, mati bija līdz pleciem. „Lielākā daļa no mums brauc jūrā katru otro nedēļu. Tad mēs piestājam krastā katru vakaru citā vietā, kā kuru reizi sanāk. Tāda ceļošana ilgst apmēram nedēļu.”

„Tikai ar plostiem?” bērns atjautāja ar pilnu muti.

Tas, kura vārds bija Tālis, pamāja ar galvu. „Es esmu vienīgais, kas dzīvo šādu dzīvesveidu pilnībā,” viņš turpināja, „tomēr Dabu mēs cienām visi. Citi vairāk, citi mazāk. Tomēr tas, kā to darīja mūsu senči, ir pavisam cits stāsts.”

„Pastāsti!” mazā mudināja, pasniedzoties pēc vēl vienas zivs un iedodot vienu arī man. Es to ignorēju un mēģināju saprast, kas mums tuvojās.

Viņš ievilka elpu un iesāka: „Stāstīšu īsi, jo tev vairs nav daudz laika. Senos, senos laikos mani senči dzīvoja kāpās pie jūras, mājās no priežu koka, un piekopa zvejniecību kā profesiju. Tolaik cilvēki vēl daudz ko nezināja, bet tas, ko viņi bija novērojuši, liecināja, ka, tikai cienīgi izturoties pret Dabu, tā būs labvēlīga, un tas bija vienīgais veids kā pastāvēt. Es jau bērnībā iemācījos saudzēt to, jo, ja tu...”

„...Cieni savu dzīvību, tad cienīsi arī citas,” caur ūsām smaidot pabeidza kapteinis.

„Tēti!” Vika pieskrēja viņam klāt un viņu apskāva. Tālis smaidot ar galvas mājieni sveicināja manu saimnieku, bet es piecēlos kājās. Viktorija apskāva arī jauno draugu un atvadīdamās teica: „Kaut citas dzīvības arī cienītu jūs!” Tad, satvērusi tēvu aiz rokas un iedama māju virzienā, meitene apbēra arī viņu ar jautājumiem.

Šķiet, es biju vienīgais, kurš pamanījis uz Vikas krūtīm uzradušos melno striķīti ar dzintara piekariņu. Bet es klusēju kā jau pieklājīgs kaķis.

Reinis Vējiņš

Realitātes trūkums

Riet saule. Tā maigi glāsta manus mazos, sartos vaigus, kuri iedeguši marta dienās. Ap kaklu apsiets balts lakatiņš. Ielās cilvēku netrūkst. Katrs vēlas izbaudīt pavasara pieskārienus. Es arī gribu. Mājās mani neviens negaida, bet nekaunīgās kaijas gan. Tām es pārku baltmaizi. Pulkstenis jau sit piekto stundu. Kāds bērns vēl mājās steidz, skolotājas lepni ar koferiem no skolas projām iet. Pabrauc garām baltā mašīnā mana jaunības skolotāja. Es pasmaidu. Viņa mani neievēro. Esmu aizmirsta viņai. Kājas pašas pa kāpām lejā steidz. Kā gribu satikt savus jaunības draugus. Acis paliek mitras, atceros, kā pirmo reizi pa kāpām mātei pie rokas ar baltu gladiolu pušķi uz skolu devos. Kā skrēju pie sava Riharda. Paskatos spogulī. „Beatris, Tev jāsaņemamas!” saku sev. Izņemu maizes šķēles un sāku tās plēst. Kā smeldz sirds pēc jaunības. Bezrūpīgās ikdienas. Mātes glāstiem. Skolotāju rājieniem. Tikai kaijas mani atceras no bērnības. Viss mainās. Tikai tās jau kuro gadu desmitu te gaida mani. Maizes drumslas ūdenī krīt kā sniegpārslas. Kā saule spīd man acīs. Apžilbstu. Sajūtu pieskārienu savai mugurai.

„Vai pīpēt nav?” prasa piecdesmitgadīgs vecis, kurš izskatās pēc vietējā bezpajumtnieka. „Nav!” dusmīgi atcērtu. Uz baltā lakatiņa palikuši melni pirkstu nospiedumi. Sariesas asaras, pirmajā skolas dienā, kad devos pār tiltu, nominu vienai gladiolai ziedu. Māte rājās.

„Ejiet prom. Diedelējiet kādam citam, nevis man.” Vīrietis ar diviem noplakušiem maisiem lēnā solī dodas prom. Maīgs vējš manus matus rausta. Dodos mājās. Dzīvoju netālu no kaijām pilsētas zvejnieku rajona nomalē, vienīgajā deviņstāvu mājā. Kaimiņi saprotoši. Pa nakti netraucē, dienā gan. Iedomājas, ja es veikalā strādāju, tad man mājās visa kā. Nekā man nav. Tikai rupjmaize ar sviestu un savītušiem tomātiem. Jākāpj augstu pa trepēm. Ar liftu baidos braukt, jo nezinu, kur kāds narkomāns uzbruks. Trešajā stāvā apstājos, dūriens galvā. Noģībstu. Tā guļu nevienam nevajadzīga desmit minūtes. Atveru acis, guļot uz trepēm. No dzīvokļa iznāk vīrietis: „Lasieties prom no mūsu kāpņutelpas. Savu atskurbtuvī varat taisīt citur.” Vīrietis aizcērt durvis. Pieceļos kājās. Vairs nekas nesāp, turoties pie margām, uzeju savā stāvā. Atveru somu un meklēju tajā atslēgas. Novelku kurpes, kājas sasvīdušas no garās dienas. Kurpes aiznesu uz vannas istabu, lai nomazgātu. Aiz manis grīdā paliek pēdu nospiedumi. Runcis Ludis jau mani gaida. Staipīdamies, ņaudēdams. Nomazgāju āra zemes

no savām kurpēm, lai nekas netiktu ienests manā mājā no ārpusaules. Ieslēdzu virtuves radio, skan Latviešu šlāgeri, dziedu tiem līdzī. Aizveru virtuves aizkarus, lai kādam paplānu smadzeņu īpašniekam neienāktu prāta noturēt mani par jukušu. Dziedu. Redzu sevi Mežaparka estrādē uz lielās skatuves. Sēdvietas visas aizņemtas. Visi sanākuši klausīties mani. Tautas cilvēku – Beatrisi, kurai riebjas mūsdienu ļaudis. Mūzikai skanot, divi soļi pa labi, divi pa kreisi, pagrieziena, dziesmas beigas... Vakariņu laiks gan man, gan manam draugam – Ludim. Abi ēdam reņģes, tās šodien atveda veikalā pavisam svaigas. Ai, cik gardas! Ieslēdzu televizoru. Ko rāda? Ziņas. Negatīvo. Izslēdzu. „Nu, stāsti, Ludi, kas šodien jauns?” Ludis paskatās Beatrisē, kura grasās apēst pēdējo reņģi. „Tu to esi pelnījis,” atdodot Ludim zivi, smeļ Beatrise. Tūlīt jau plkst. 18.45 un saulriets. Diena beigusies. Un varbūt labi vien, ka rīt atkal viss no jauna. Pēdējie saules stari iespīd manā dzīvokļa viesistabā, kurā cilvēki nemēdz nākt. Ko lai rādu? Savu kamoliņu, savu – citiem? Nedz te jauno pakešu logu, nedz remonta no ienākšanas brīža. Visi pasmietos, lai nākamajā dienā savas mēles pa pilsētu trītu. Redziet, cik pārdevējai Beatrisei prasts dzīvoklis. Man nevajag. Pieeju pie grāmatu skapja, paņemu nesen nopirkto grāmatu. Iesēžos ērti dīvanā un ar segu apsedzu sevi. Atkal īpašais brīdis. Cik gan jauki smaržo jauna grāmata. Ko gan vēlos sagaidīt? Pati nezinu. Gribu kaut ko, kas neeksistē. Pāršķirstu pāris lappuses. Nolieku uz galda grāmatu. Iemiegu. Gaisma istabā deg. Stulbums, guļu, bet naudu skaita. Steidzīgi izslēdzu gaismu. Jāiet gulēt. Tik ļoti negribas iet mazgāties, šovakar iztikšu. Mierinot sevi, uz dīvana aizmiegu. Durvju skaņa. Kurpju dārdoņa. Vīrieša nākšana pēc manis. Sviedri, es atkal murguju. Durvis man ir aizslēgtas. Sajūtu mazu gaisa plūsmu. Ludis mani modina. Viņa ūdens bļodiņa noteikti tukša. Izstaipos uz paklāja kā suns. Un, berzēdama acis, dodos uz virtuvi pēc ūdens. Saule šodien spīd manā dzīvoklī spoži. Mana maiņa veikalā, bet pirms tam rīta rituāls. Zvans pie durvīm. Cauri galvai izšaujas miljoniem domu. Kas? Ko vajag? Kāpēc? Paskatos durvju aciņā, tā mana kaulainā, bet labsirdīgā kaimiņiene Siga. Otrajā pasaules karā viņas ģimene bija atbēgusi uz Liepāju. Tā arī palikusi vecmeita. Vienmēr man ir stāstījusi visu. Sabiedrībā viņu neieredz. Te atšķirīgie tiek uzskatīti par ķertiem, ja esi pelēkais, tad savējais! Atveru durvis.

„Labrīt, Siga!” smaidot sveicinu viņu. „Labs rīts, Tev kaimiņait, Beatrič!” Latviešu valodu viņa apguvusi pašas spēkiem, valsts viņai pat nav piešķīrusi pilsonību. Tas viņai nav svarīgi, galvenais, ka viņa mīl savu zemi, kurā dzīvo. Vienmēr smeļot saka: „Labāk bezpilsonis, bet ar mīlestību pret Latviju, nekā pilsonis uz papīra. Riebīgi skan! Tas jau pie mums notiek!”

„Ko vēlējies? Vai kas noticis?” jautāju.

„Nē, tikai vai šovakar negribi nākt ar mani pa jūru pabrist?”

„Labi, Siga! Tiekamies sešos kāpņu telpā.” Pirms darba ātri nomazgāju kaiju notraipīto palodzi un, vilkdama drēbes, skrienu lejā pa trepēm. Ārā ir ļoti sutīgs. Saulaina diena bez vēja. Te tas notiek reti. Veikals mani gaida, urlas jau saskrējušas pēc cīgām. Riebekļi, dienas bojātāji. Veros caur veikala logu uz jūru – kā gribu sasniegt debess un jūras krustpunktu...